

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
VALSTYBĖS REZERVŲ ĮSTATYMO NR. VIII-1908 16 STRAIPSNIO PAKEITIMO
ĮSTATYMO PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto Įstatymo projekto tikslai ir uždaviniai.

Valstybės atsargų rezervo užtikrinimas ir saugus bei nepertraukiamas jo tiekimas yra vienas iš Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo interesų ir yra ypatingai aktualus susiklosčius šių dienų geopolitinei situacijai. Nacionalinio saugumo strategijos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Seimo 2002 m. gegužės 28 d. nutarimu Nr. IX-907 „Dėl Nacionalinio saugumo strategijos patvirtinimo“, 36.6 papunktyje nustatytas valstybės pasirengimo valdyti krizes ir ekstremalias situacijas užtikrinimo uždavinys – nustatyti tvarius valstybės rezervo kaupimo principus ir kriterijus, įdiegti inovatyvius jo administravimo sprendimus bei užtikrinti reikiamą valstybės rezervo kaupimą.

Lietuvos Respublikos valstybės kontrolė, atlikusi auditą „Valstybės rezervo sudarymas, kaupimas ir tvarkymas“, pasisakė, kad valstybės rezervas sudaromas neatsižvelgiant į didžiausią riziką keliančius pavojus ir yra nepagrįstas jų valdymo planuose numatytais scenarijais. Pažymėtina, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybei 2022-12-08 įsteigus Nacionalinį krizių valdymo centrą (toliau – NKVC), būtent šis centras vykdo nuolatinę grėsmių Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo interesams stebėseną, vertinimą ir informavimą apie šias grėsmes, organizuoja ir koordinuoja valstybės pasirengimą krizėms ir ekstremaliosioms situacijoms, jų prevenciją, krizių ir ekstremaliųjų situacijų valdymą. Taip pat, be kitų Lietuvos Respublikos krizių valdymo ir civilinės saugos įstatymo 9 straipsnio 1 dalyje numatytų funkcijų, NKVC atlieka nacionalinį galimų pavojų ir ekstremaliųjų situacijų rizikos vertinimą. Taigi, NKVC krizių ir ekstremaliųjų situacijų valdyme iš esmės yra svarbiausia operacinio lygmens institucija, užtikrinanti efektyvų minėtų situacijų valdymą.

Pagal Lietuvos Respublikos valstybės rezervo įstatymo 2 straipsnio 5 dalį, NKVC atlieka valstybės rezervo koordinatoriaus funkcijas, kurios numatytos šio įstatymo 16 straipsnyje. Tačiau, atsižvelgiant tiek į minėto Valstybės kontrolės atlikto audito metu nustatytas neatitiktis, padarytas išvadas ir pateiktas rekomendacijas, tiek į valstybės rezervo, kaip vieno iš valstybės saugumo garanto, svarbą esant sudėtingai dabartinei geopolitinei situacijai ir didėjant įvairių grėsmių rizikai, būtina užtikrinti centralizuotą valstybės rezervo planavimą, kaupimą, tvarkymą ir valdymą pagal rizikomis grįstą, skaidrų ir efektyvų modelį. Be to, žemės ir maisto ūkį pernai pripažinus nacionaliniam saugumui svarbia sritimi, auga dėmesys ne tik šiam sektoriui, tačiau ir žemės ūkio ir (arba) maisto produktų atsargų rezervo svarbai.

Lietuvos Respublikos valstybės rezervo įstatymo Nr. VIII-1908 16 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto (toliau – Įstatymo projektas) pagrindinis tikslas centralizuoti žemės ūkio ir (arba) maisto produktų atsargų rezervo koordinavimo ir tvarkymo funkcijas, jas perduodant NKVC, tokiu būdu užtikrinant nuoseklų jo formavimą ir tvarkymą, atsižvelgiant į pasikeitusias grėsmes, patvirtintas 2024 m. pabaigoje Nacionalinėje rizikos analizėje.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai ir rengėjai.

Įstatymo projekto iniciatorius ir rengėjas – Seimo narys Vytautas Jucius.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami Įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai.

Pagal šiuo metu galiojantį teisinį reglamentavimą, NKVC yra valstybės rezervo koordinatoriums, koordinuojantis valstybės rezervo tvarkytojų veiklą. Pagal Valstybės rezervo įstatymo 16 straipsnį, valstybės rezervo koordinatoriums: 1) kiekvienais metais teikia Vyriausybei siūlymus dėl valstybės rezervo lėšų dydžio, materialinių išteklių atsargų nomenklatūros ir kiekio, sukaupimo termino ir valstybės rezervo atsakingųjų saugotojų patvirtinimo; 2) kiekvienais metais teikia Vyriausybei siūlymus dėl valstybės biudžeto asignavimų ir kitų valstybės lėšų skyrimo valstybės rezervui sudaryti, kaupti ir tvarkyti; 3) derina valstybės rezervo tvarkytojų teikiamus

dokumentus, reglamentuojančius jų veiklos sričiai priklausančio valstybės rezervo atsargų sudarymą, kaupimą ir tvarkymą.

Valstybės rezervo tvarkytojų funkcijos nustatytos minėto įstatymo 17 straipsnyje. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. vasario 22 d. nutarimo Nr. 200 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės rezervo įstatymo įgyvendinimo“ 1.6 papunkčiu, 2 punktu Žemės ūkio ministerija paskirta atsakinga už valstybės žemės ūkio ir maisto produktų atsargų rezervą ir yra įgaliota atlikti šios valstybės rezervo dalies tvarkytojos funkcijas, taip pat pagal valstybės rezervo atitinkamos rūšies materialinius išteklius nustatyti saugomų valstybės rezervo materialinių išteklių atsargų kokybės, saugumo ir naudojimo galimybių reikalavimus ir patvirtinti tiekėjo galimybių užtikrinti preliminarinio arba rezervavimo sutartyje nustatyto kiekio ir rūšies valstybės rezervo materialinių išteklių atsargų tiekimą ir jų pristatymą per preliminarinio arba rezervavimo sutartyje nustatytą terminą patikrinimo tvarkos aprašus.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama.

Įstatymo projektu siūloma pakeisti Valstybės rezervo įstatymo 16 straipsnį, papildant jį nauju 4 punktu ir nustatyti, kad valstybės rezervo koordinatorius atlieka taip pat valstybės rezervo tvarkytojo funkcijas, kai organizuojamas valstybės rezervo materialinių išteklių atsargų dalies – žemės ūkio ir (arba) maisto produktų atsargų rezervo, sudarymas, kaupimas ir tvarkymas.

Įstatymo projektu siekiama sujungti valstybės rezervo koordinatoriaus ir tvarkytojo funkcijas, sukuriant daugiapakopį maisto rezervo modelį, tuo pačiu sukuriant bendrą sistemą. Pažymėtina, kad NKVC, nors šiuo metu atlieka tik valstybės rezervo koordinatoriaus funkcijas, tačiau faktiškai vykdo ir kitus svarbius ir susijusius darbus, pavyzdžiui, kuria sutartimis su gamintojais ir prekybininkais paremtą sistemą, kad krizės metu gyventojai būtų užtikrintai aprūpinami pagrindiniais produktais, todėl rezervuojami jau paruošti ar greitai paruošiami produktai, kuriuos galima bus nedelsiant pateikti vartotojams. Visoje Lietuvoje numatytos 207 atraminės parduotuvės. Priėmus Įstatymo projektu siūlomus pakeitimus, turėtų reikšmingai padidėti sprendimų priėmimo greitis ir sudarytos sąlygos nuolat, realiuoju laiku, stebėti valstybės rezervo būklę, atsižvelgiant į didžiausią riziką keliančius pavojus ir realius išteklių poreikius.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai, galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta.

Priėmus Įstatymo projektą, neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Galima priimto įstatymo įtaka kriminogeninei situacijai, korupcijai.

Įstatymų nuostatos nesusijusios su kriminogenine situacija ir korupcija.

7. Galima priimto įstatymo įgyvendinimo įtaka verslo sąlygoms ir jo plėtrai.

Įstatymo projekto priėmimas turės teigiamą poveikį verslo sąlygoms, nes sudarys galimybę verslo subjektams dalyvauti valstybės rezervo koordinatoriaus, atliekančio valstybės rezervo tvarkytojo funkcijas, organizuojamose žemės ūkio ir maisto produktų viešuosiuose pirkimuose.

8. Įstatymo projekto atitiktis strateginio lygmens planavimo dokumentams.

Įstatymo projektas neprieštaruja strateginio lygmens planavimo dokumentams ir įgyvendina Nacionalinio saugumo strategijos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Seimo 2002 m. gegužės 28 d. nutarimu Nr. IX-907, 36.6 papunktyje nurodytą uždavinį.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios.

Priėmus Įstatymo projektą, galiojančių įstatymų pakeisti ar pripažinti netekusiais galios nereikės.

10. Įstatymo projekto atitiktis Valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimams, įstatymų projektų sąvokų ir jas įvardijančių terminų įvertinimas Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

Įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas. Įstatymo projekte naujų sąvokų nepateikiama.

11. Įstatymo projekto atitiktis Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos teisei.

Įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir yra suderintas su Europos Sąjungos teisės aktais.

12. Įstatymo įgyvendinimui reikalingi įgyvendinamieji teisės aktai, juos priimti turintys subjektai.

Pritarus Įstatymo projektui, iki 2026 m. gruodžio 31 d.:

1. Vyriausybė turės pakeisti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. vasario 22 d. nutarimą Nr. 200, kuriuo NKVC būtų paskirta atsakinga už valstybės žemės ūkio ir maisto produktų atsargų rezervą ir įgaliota atlikti šios valstybės rezervo dalies tvarkytojo funkcijas, taip pat nustatyti pagal valstybės rezervo atitinkamos rūšies materialinius išteklius saugomų valstybės rezervo materialinių išteklių atsargų kokybės, saugumo ir naudojimo galimybių reikalavimus ir patvirtinti tiekėjo galimybių užtikrinti preliminariniojoje arba rezervavimo sutartyje nustatyto kiekio ir rūšies valstybės rezervo materialinių išteklių atsargų tiekimą ir jų pristatymą per preliminariniojoje arba rezervavimo sutartyje nustatytą terminą patikrinimo tvarkos aprašus;

2. NKVC, kaip paskirta atsakinga už žemės ūkio ir maisto produktų atsargų rezervą ir atliekanti šio valstybės rezervo tvarkytojo funkcijas, turės nustatyti saugomų valstybės rezervo materialinių išteklių atsargų (žemės ūkio ir maisto produktų) kokybės, saugumo ir naudojimo galimybių reikalavimus ir patvirtinti tiekėjo galimybių užtikrinti preliminariniojoje arba rezervavimo sutartyje nustatyto kiekio ir rūšies valstybės rezervo materialinių išteklių atsargų tiekimą ir jų pristatymą per preliminariniojoje arba rezervavimo sutartyje nustatytą terminą patikrinimo tvarkos aprašus.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti.

Įstatymo projekto nuostatų įgyvendinimas papildomų valstybės biudžeto lėšų nepareikalaus.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados.

Specialistų vertinimų ir išvadų Įstatymo projekto rengimo metu negauta.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia Įstatymo projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis.

Reikšminiai Įstatymo projekto žodžiai, kurių reikia jam įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, yra „valstybės rezervas“, „valstybės rezervo tvarkytojas“, „valstybės rezervo tvarkymas“, „valstybės rezervo materialinių išteklių atsargos“, „žemės ūkio ir (arba) maisto produktų atsargos“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai.

Nėra.

Teikia

Seimo narys

Vytautas Jucius